

HUKUKÎ BİLGİLER MECMUASI

Sahip ve Başmuharriri :
Paris Hukuk Fakültesi Doktoru
AVUKAT
Mîlâslî GAD FRANKO

TAHRİR HEYETİ

Fuat Hulûsî B. Temyiz Mahkemesi azasından	M. Ağıl Mester. Paris Hukuk Fa. Müdürrislerinden
Sabri Şakir B. Ad. V. Hukuk İşleri Müdürü	M. Şavgran. Paris Hukuk Fa. tahrir Müdürrislerinden
Mustafa Reşit B. İstanbul Hukuk Fa. Müdürrislerinden	M. A. Salem. Hukuku Düvel Mecmu- ası tahrir heyetinden.
Ahmet Refik B. İstanbul İcra Reisi	Bahır B. Kavanin ihzârı komisyonu azasından.
Ahmet Samim B. İstanbul Hukuk Fa. Müdürrislerinden	Mehmet Talât B. Avukat
M. Şarî Kroza. İstanbul Hukuk Fa. Müdürrislerinden	M. A. Bilyotl. Paris Hukuk Fakül- tesi Doktoru.

Adres: Galata, Bahtiyar han Avukat Gad Franko Beyin yazıhanesi
Telefon: Beyoğlu 3009

Bir nüshanın bedeli 35 kuruştur

Bir senelik abonımanı Posta ücretile beraber

400 kuruştur

Türkiye harici için 500 kuruştur

İSTANBUL

EKSPRES MATBAASI

1929

HUKUKÎ BİLGİLER MECMUASI

Her ayın on beşinde neşrolunur

TETEBBÜLER

DOCTRINE

Hukukî fikirler:

RÉFLEXIONS JURIDIQUES

Ticaret kanununun 712 ve 713 üncü maddeleri:

Yekdigirile münasebette bulunmayan iki muhtelif taraftan vukubulan istizahlar üzerine Ticaret kanununun 712 ve 713 üncü maddelerinin tetkikine lüzum hissettim. Her iki muhabirin mutalealarını, bu tetkikten sonra karilerimi alâkadar edecek mahiyette buluyorum.

Bu iki maddeyi buraya aynen naklediyorum:

Madde 712.— *Bayi mebü mukavele veya örf ile muayyen zamanda teslim etmediği surette müşteri resmî bir ihtarname veya taahhütlü bir mektupla bayii münasip bir mehil zarfında mebü teslim davet eder. Bu mehlin inkizasında bayi mebü teslim etmiyecek olursa müşteri mahkmeye müracaatla akdin feshini ve bu yüzden duçar olduğu zararlar mahrum kaldığı kârı bayiden talep ve dava edebilir. Maahaza müşteri dilerse ya doğrudan doğruya yahut mahkeme marifetile emteayı şahsî salisten mübayaa ederek hüsnü niyetle tediye ettiği bedel, semeni mebiden ziyade ise bu ziyadeyi isteyebilir,*

Mebün Borsa veya piyasada raici olduğu surette müşteri mebü hariçten iştirâ etmeksizin dahi mezkûr raîç ile semeni mebi beynindeki farkı bayiden isteyebilir. Gerek bu surette gerek hariçten mübayaa halinde müşterinin duçar olduğu fazla zarar ve ziyânı 643 üncü madde mucibince talep etmek hakkı mahfuzdur.

Madde 713.— *Bey'i ticaride mukaveledeki sarahata veya mebiin cins ve mahiyetile maksadı iştiraya nazaran müşteri veya bayi mutlaka muayyen bir vakitte veya muayyen bir müddet zarfında ifayı taahhüde mecbur ise muayyen müddetin hitamunda ifayı taahhüt etmediği surette diğer taraf ihtar vukuuna lüzum kalmaksızın taahhütün ademi ifasından dolayı 711 ve 712 inci maddeler ahkâmına tevfiқан akdi fesih ve zarar ve ziyan talep edebilir. Şu kadar ki akdi feshe selâhiyettar olan taraf taahhüdün aynen ifasını arzu ettiği takdirde muayyen vaktin hulûlünde veya muayyen müddetin inkizasında taahhüdün ifasını derhal talep etmeğe mecburdur. Aksi halde taahhüdün aynen ifasını talep hakkı sakıt olur.*

Bu meseleyi bey'in münakit olduğu fakat semenin müşteri tarafından bayie tediye edilip edilmeyeceğine göre tamik etmek lâzım gelir. 711 inci maddeye göre, müşteri semeni versin vermesin, malı almazsa, bayi o mali mütemadiyen muhafazaya mecbur olmayup; kanun bey'in ademi in'ikadını esas ittihaz etmiştir.

Maddenin birinci fıkrasına göre eğer mebi tecrübe ve muayene edilmek üzere bayiin elinde kalmış ise mukaveleten veya örfen muayyen müddeti zarfında kabul veya ademi kabul hakkında müşteri bayii haberdar etmeğe mecburdur. O müddet zarfında haberdar etmezse her iki taraf akdi gayrı mün'akit addedebilir.

İkinci fıkraya göre ortada gerek örfen ve gerek mukaveleten bir müddet tayin edilmemiş ise hakkı hiyar yalnız bayiindir; bayi eğer isterse bir ihtarname göndererek bir müddet tayin eder, ve o müddetin mürurile akdi münfesih addeder. İsterse sükût ederek malı muhafaza eder ve o mebi müşteriinin malı addeder. Eğer müşteri parayı vermiş bulunmuşsa bayie verilmiş olan bu hakkı hiyarın bir kıymeti vardır. Fakat henüz müşteri semeni bayie tesviye etmemiş bulunyorsa bu hakkı hiyarın amelî bir faidesi bulunmaz.

Binaenaleyh muhabirlerimden M. A. Beyin bu maddede iğlak mevcut olduğu hakkındaki mütaleasına iştirâk etmiyorum. Hatta ihtarın resmî veya gayrı resmî olup olamayacağı hakkında sarahat bulunmamasına müte-dair olan tenkidi de gayrı varit görüyorum. Çünkü, resmî ihtarnameye lüzum olduğu vakit kanun tasrih etmektedir. Meselâ, 714 üncü maddede (müşteri resmî bir ihtarname veya taahhütlü bir mektupla bayii..... tes-lime daveteder.) diyor ki o muamele için ihtarın sureti resmiyede olması lüzumunu amirdir. Halbuki maddemizdeki ihtarın adı bir mektupla veya şifahen olması kâfidir. Fakat ihtar vukuunda sübutu keyfiyetin müşkilâta duçar olmaması için resmi olması tabii müraccaktır.

Fakat 712 inci maddede şayanı tetkik hususat vardır. Bu da madde-nin son fıkrasında göze çarpar. Diğer fıkralar sarihdir. Tecrübe ve muaye-neye tâbi olmayan beyilerde tesellüme yanaşmayan müşterinin ne suretle içbar edileceğini göstermektedir. Evveleminde bayi lehine bir teshilât yapıyor ki; mahkeme mebiî bayie yedinden alup bir yedi adle tevdi eder. Bu suretle mebiin muhafazası cihetinden bayiin mes'uliyet ve meşguliyeti bertaraf edilir. Sonra da mahkeme kararı ve indelhace müş-teri davet edilmeksizin malların doğruca bayi tatafindan satılmasına da müsaade edilir. Buraya kadar olan ahkâmda tereddüde mahal yoktur. Yalnız bir fıkrada (mebi) denilecek yerde (beyi) denmiştir ki siyakı iba-reden sehvi tertip olduğu anlaşılır.

Ancak son fıkrada mutlak bir yanlış göze çarpıyor (fikaratı sabıka mucibince satılan mebiin satış masarısı tenzil edilerek esmanı bayi tara-fından müşteri namına bankaya veya emin bir mahalle vaz'u tevdi olun-mak lâzımdır) diyen madde semeni veren ile semeni vermemiş olan müş-teri arasında bir fark gözetmiyor. Meselâ: bayi Mehmet efendiden bir miktar tütün iştirâ etmiş olan Ali efendi muayyen müddette bu malı ge-lip tesellüm etmiyor. Bu akit malın muayenesine mütevakkıf olarak yapıl-

mamıştır. Ve yahut muayeneye tâbi tutulmuş ise muayenesi de yapılmıştır. Müşteri Ali efendi semeni de vermiş olduğunu farzedelim; o halde bu maddenin bütün ahkâmı bu akde tatbik edilebilir. Evvelâ bayi Mahkemeye müracaatla malı yedi adle tevdi ettirir. Mesarıfı muhafazayı gene müşteri hesabına olarak kendisi vereceğinden ondan kurtulmak için malı sattırır. Ve bedelinden masarır çıkarıldıktan sonra kalan meblâğ müşteri namına bankaya konulur. Fakat müşteri semeni vermemiş idise son hükme göre hareket etmeğe ne imkânı kanunî ne de imkânı mantikî vardır, Satılan tütünlerin parasını vermemiş olan Ali efendi namına neden tütünlerin bedeli bankaya konulsun?...

İkinci şıkta yani müşteri Ali efendi semeni vermemiş idise mebiin satışından hasıl olan meblâğı bayi alır ve farkı fiyatı müşteriden ister.

Ticaret kanunumuzu Fransızcaya terceme eden ve pek kıymetli notlarla tevşih eden arkadaşımız E. Manasse Efendi tercemede bir yanlış olduğunu ve bu maddenin Alman kanunundan iktibas edilmiş ise de bunun doğrudan doğruya Almancadan alınmayup Alman kanunundan mülhem olan Macar kanununun yanlış olan fransızca tercemesinden iktibas edilmiş olduğundan ileri geldiğini kaydetmektedir.

Bence parasını vermemiş olan müşteri aleyhine iki muamele yapmak mümkündür? Ya mahkeme vasıtasile sattırıp zarar ve ziyan istemek yahut malı alıp almayacağını sual ederek sükütu halinde akdi feshetmektir. Tecrübe ve muayeneye tâbi beyilerde tatbik edilecek usulün akdi tamlarda dahi bir manî kanunî görmediğimi diğer muhabirim M. G. Beye arzederim.

Milâshı
Gad Franko